

ข้อมูลข่าวสารและประสานเชื่อมโยงเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง

บทบรรณาธิการแนะนำ

ข่าวสารเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง (CF-NET News) ฉบับที่ 2/2562 ความคืบหน้าของการดำเนินเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมืองที่ผ่านมาเราได้จัดประชุมหรือเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมืองทั่วประเทศระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2561 - มีนาคม 2562 ซึ่งคิดว่าบทบาทของภาคประชาชนมีความสำคัญต่อการร่วมผลักดันและเข้าไปมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย ซึ่งกำลังปรับเปลี่ยนกฎหมายและนโยบายอย่างสำคัญ เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อสิทธิและความมั่นคงในการดำรงชีพของภาคประชาชนในภาคป่าไม้ ในขณะที่กฎหมายอย่างเช่น พรบ.ป่าชุมชน ได้กำหนดให้ตัวแทนภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งนับว่าเป็นความก้าวหน้าและท้าทายต่อการปฏิบัติให้ได้ผลอย่างแท้จริง

จังหวะก้าวต่อไปของเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมืองคือโจทย์ที่ว่า “ทำอะไรตัวแทนเครือข่ายชุมชนที่จะเข้าไปสู่กลไกที่สามารถทำหน้าที่และเข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันนโยบายและกฎหมายได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ” ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของ “ตัวแทน” ให้เข้าไปทำหน้าที่ที่เสี่ยงและปกป้องสิทธิของเครือข่ายป่าต่างๆ จึงเป็นหัวใจสำคัญ และเมื่อกล่าวถึงตัวแทนก็จะมองข้ามคณะทำงานที่ประกอบขึ้นช่วยสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนไปไม่ได้ คณะทำงานดังกล่าวเปรียบเสมือน “ผู้นำ” ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนงานร่วมกับตัวแทนให้เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกเหนือจากการเตรียมพร้อมตัวแทนเครือข่ายในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและนโยบายแล้ว การพัฒนาศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่และสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสำหรับการจัดการป่า ของประชาชนเองก็มีความสำคัญที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นเช่นกัน โดยตัวแทนและสมาชิกเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมืองจากภาคต่างๆ จะมีโอกาสมาพบกันในระดับประเทศอีกครั้งในงานสมัชชาป่าไม้ภาคพลเมืองครั้งที่ 2 ซึ่งจะขึ้นเร็วๆ นี้ เพื่อมาร่วมกันกำหนดก้าวต่อไปของการขับเคลื่อนงานเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง และการเตรียมความพร้อมของพวกเรา ขอให้สุลลันต์ในเทศกาลสงกรานต์และเดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาด้วยความปลอดภัยกันทุกท่านค่ะ

หากท่านใด มีบทความหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง หรือ ต้องการรับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง กรุณาติดตามได้ที่ www.facebook.com/recoftcinThailand/ หรือ www.recoftc.org/country/Thailand

สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในคราวการประชุมครั้งที่ 13/2562 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 ได้มีมติเห็นชอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติ ป่าชุมชน พ.ศ. โดยกฎหมายฉบับนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้ร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนในรูปแบบของป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการป่าชุมชนและได้ประโยชน์จากป่าชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน โดย (ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ที่สภานิติบัญญัติ (สนช.) ได้ให้ความเห็นชอบแล้วนั้น

สรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ที่จะนำป่าจัดตั้งเป็นป่าชุมชน
2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชน
3. สถานภาพทางกฎหมายของพื้นที่ป่าชุมชนที่ได้จัดตั้ง
4. กลไกการบริหารจัดการป่าชุมชน กำหนดให้มีกลไกการบริหารจัดการป่าชุมชน 3 ระดับ คือ
 - 4.1 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
 - 4.2 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และ
 - 4.3 คณะกรรมการจัดการป่า
5. การยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน กำหนดให้ชุมชนในท้องที่ที่อยู่ในอาณาเขตเดียวกันกับพื้นที่ป่าซึ่งอยู่นอกเขตอนุรักษ์และสามารถดูแลรักษาป่าได้ มีสิทธิยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ โดยให้บุคคลในชุมชนนั้นซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไปและ

สรุปหลักการและสาระสำคัญของ (ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. (สภานิติบัญญัติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว)

มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่ตั้งของป่าชุมชนที่ขอจัดตั้งป่าชุมชน จำนวนตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปร่วมกันตั้งตัวแทนเพื่อยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นๆ

6. การเพิกถอนป่าชุมชน
7. การจัดการป่าชุมชน มีดังนี้คือ

7.1 สมาชิกป่าชุมชนและหน้าที่ กำหนดให้ผู้มีรายชื่อเป็นสมาชิกป่าชุมชนที่ปรากฏในคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นสมาชิกป่าชุมชนเมื่อได้ประกาศการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว

7.2 แผนการจัดการป่าชุมชน กำหนดให้ชุมชนต้องจัดทำแผนการจัดการป่าชุมชนเพื่อ แสดงให้เห็นถึงวิธีการดำเนินการจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา หรือใช้ประโยชน์จากป่าทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืน โดยแผนดังกล่าวมีอายุการใช้บังคับเป็นเวลา 5 ปี

8. การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน
9. เงื่อนไขการใช้ประโยชน์ในเขตป่าชุมชน
10. เงื่อนไขข้อยกเว้นในเขตป่าเฉพาะกาล คือ

10.1 ป่าชุมชนที่ได้จัดตั้งไว้เดิมแล้ว

กำหนดให้ป่าชุมชนที่ได้จัดตั้งกับกรมป่าไม้ไว้แล้วทั้งในส่วนของพื้นที่ป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติ ที่ดินของรัฐประเภทอื่น (เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ทหาร) และยังมีอายุโครงการอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ถือว่าได้รับการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

10.2 ป่าชุมชนที่จัดตั้งไว้แล้วแต่ต่อมาถูกประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับซ้อนภายหลังจัดตั้งเป็นป่าชุมชนในกรณีที่ได้ป่าไม้ชุมชนมีการจัดตั้งป่าชุมชนหรือพื้นที่อื่นของรัฐไว้ก่อนที่จะมีการประกาศพื้นที่นั้นเป็นเขตป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติหรือกฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้ป่าชุมชนนั้นเป็นป่าชุมชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป และมีให้นำกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติหรือกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาบังคับใช้พื้นที่ป่าชุมชน

สนใจติดตามอ่านฉบับเต็มได้ที่ <https://bit.ly/2D4gDoI>

"ความหมาย และมุมมอง ต่อพรบ.ป่าชุมชน"

ของอาจารย์สมศักดิ์ สุขวงศ์
ผู้ก่อตั้งศูนย์วนศาสตร์ชุมชน
เพื่อคนกับป่า (RECOFTC)

ช่วง 2-3 เดือนนี้แวดวงป่าไม้ได้เกิดการปรับเปลี่ยนขบวนอีกครั้ง ทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติสำหรับคนทำงานและชาวบ้าน ทางศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่าประเทศไทย จึงอดไม่ได้ที่จะนึกถึงอสมศักดิ์ สุขวงศ์ ที่ปรึกษาและครูบาอาจารย์ ใกล้ตัวที่เป็นทั้งผู้ก่อตั้งศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC) อีกทั้งยังเป็นปราชญ์ด้านป่าไม้ให้กับประเทศไทยมายาวนาน การพูดคุยแบบสบายๆ จึงเกิดขึ้นในยามบ่ายของฤดูร้อนในเดือนเมษายน

ซีเอฟเน็ต: ป่าชุมชน และพร.บ. อันแรกที่ยอยากจะถามคือ ถ้าให้ให้คำจำกัดความสั้นๆ เกี่ยวกับป่าชุมชน 3 คำ อาจารย์จะนึกถึง คำว่าอะไรบ้าง?

อาจารย์: ป่าชุมชน คือ คุณต้องแยกแยะระหว่าง community forest กับ community forestry ภาษาอังกฤษมันแยกกันนะ เข้าใจไหมว่า community forest คืออะไร? คือป่าชุมชน แล้ว community forestry ละ? ป่าที่ชุมชนจัดการแล้วก็ใช้ประโยชน์แบบที่มีการควบคุมการใช้ (controlled use) คำนี้เป็นกุญแจนะเพราะฉะนั้นถ้าคุณเข้าไปที่ไหนมีป่าแล้ว ชาวบ้านไปใช้ประโยชน์โดยไม่มี การควบคุมการใช้ คุณจะเรียกใหม่ว่า ป่าชุมชน

“

เมื่อก่อนนี่เรามุ่งสร้าง awareness (การตระหนักรู้) แต่เฉพาะแปลงที่ใดที่หนึ่ง ปลูกต้นไม้มันไม่พอ ต้องนึกไปถึง landscape คือบริเวณที่กว้างใหญ่กว่าเดิมและมีหลายระบบนิเวศอยู่ เพราะนี่คือ วิถีชีวิตของชาวบ้านที่ไม่ได้กินแต่ข้าวในนาอย่างเดียวเขารู้ว่าเมื่อไหร่ต้นน้ำมันแห้ง มันก็จะกระทบถึงนา กระทบถึงในป่า ที่น้ำยังอยู่ข้างล่าง คุณเห็นรึยังว่าชาวบ้านเขาก้าวหน้าหลายสิบช่วงตัวถ้าเป็นมาแย่งก็วิ่งไปไกลกว่าการจัดการของภาครัฐแล้ว

”

ซีเอฟเน็ต: อาจารย์มีคีย์เวิร์ดหรือคำสั้นๆ เลยคือต้องมี controlled use (การควบคุมการใช้)

อาจารย์: มี controlled use (การควบคุมการใช้) และต้องมีประโยชน์กับชาวบ้าน

ซีเอฟเน็ต: แล้วอาจารย์มีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ พร.บ.ป่าชุมชน

อาจารย์: อันที่ 1 เรื่อง whole management (การจัดการองค์รวม) นั้นไม่มี

ซีเอฟเน็ต: ไม่มีในพร.บ.ฉบับนี้

อาจารย์: ไม่มี เรื่องพร.บ.นี้โบราณ เอาเรื่องฉบับเก่า 20 ปี มาพูดแต่เรื่องกรรมการชุดต่างๆ แต่เดี๋ยวนีการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนไปไกลกว่านั้น แทบไม่มีความหวังเลยภาครัฐ ที่จะอนุรักษ์ นี่คือวิวัฒนาการของป่าชุมชน จากที่ป่าผืนใดผืนหนึ่ง ไปสู่ landscape (บริเวณที่กว้างใหญ่กว่าเดิม และมีหลายระบบนิเวศอยู่) ที่ใหญ่ขึ้น พูดง่าย ๆ ว่ามีการจัดการพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ไม่ได้จัดการแต่เฉพาะบริเวณผืนป่า รักษาแม่น้ำ ลำคลอง รักษาทะเลสาบมันไปไกลกว่า พร.บ.ป่าชุมชน ใช่ไหม? การจัดการ ไม่ใช่การต้องมาจัดการแบบเดี่ยว นะ เป็นเครือข่ายคนต้นน้ำ กลางน้ำปลายน้ำ ผมว่าคนร่างพร.บ.เนี่ยพูดว่าไม่กว้าง ไม่รู้ว่าป่าชุมชนมีการขับเคลื่อนมากกว่า 30 ปี ที่ผ่านมามันไม่ได้อยู่ที่เดิมแล้วนะ

ซีเอฟเน็ต: อนาคตอาจจะไม่มีคนรุ่นถัดไปใช้ไหมคะ ที่จะทำป่าชุมชน?

อาจารย์: น้อยลงๆ ก็คือว่า แต่มันกระทบอย่างไร ผมไปญี่ปุ่นเมื่อเดือนที่แล้วปัญหาที่พบทุกหมู่บ้านก็คือเขาไม่มีเด็ก หรือคนรุ่นใหม่มาทำต่อพอคนไม่ทำมาเนี่ยความหลากหลายทางชีวภาพลดลง มันก็เหมือนกับป่าชุมชนนี้แหละ ต้องเฟ้นหาคนรุ่นใหม่ในชุมชนน่าจะเหมาะสมที่สุด พัฒนาศักยภาพและคอยชี้แนะ ทำไปเรียนรู้ไปด้วยกัน

ติดตามอ่านสัมภาษณ์ฉบับเต็มได้ที่ <https://bit.ly/2Ze7nIb>



ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC) ตู้ป.ณ. 1111 ที่ทำการไปรษณีย์เกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10903
โทรศัพท์ +66(0) 2940 5700 | โทรสาร +66(0) 2561 4880 | Thailand.info@recoftc.org
www.recoftc.org/country/Thailand | www.facebook.com/recoftcinThailand

ผู้รับ



สแกน QR Code เพื่อติดตามข่าวสารต่างของ CF-net